

Politikerlede. Vi bliver trættede og trættede af politikerne, men er mere tilfredse med demokratiet end nogensinde før. Og det er måske ikke så skidt, mener dansk forsker.

Tilfredshedsparadokset

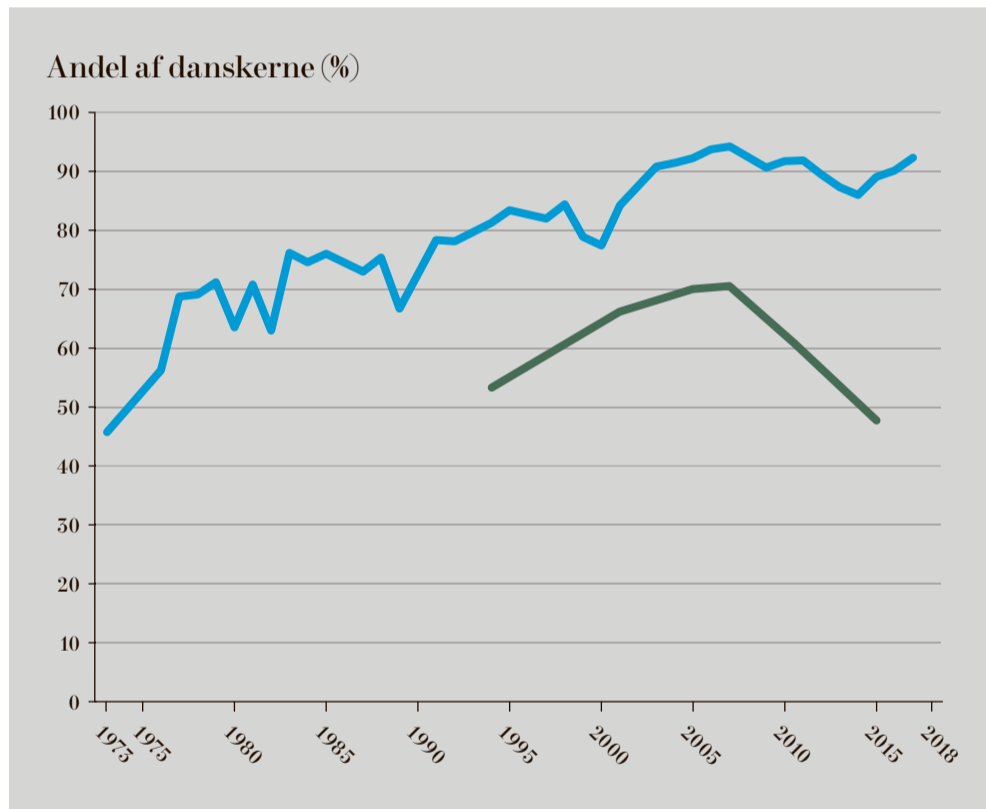
AF SUTHAN KRISHNARAJAN
Adjunkt
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

UTILFREDSHEDEN med det danske demokrati synes rekordhøj, tilliden til politikere har aldrig været lavere, ja, selv brugtvognsforhandlere omtales nu i mere positive vendinger end de folkevalgte på Christiansborg. Tv-nyhederne bringer det ene indslag efter det andet om den voksende politikerlede, og nye partier har i de senere år konkurreret om at gøre op med »den politiske kultur«. Seneste eksempel er Klaus Riskær Pedersen, hvis *raison d'être* – ud over at ændre konkurslovgivningen – er at genoprette tilliden til de folkevalgte. Vi er med andre ord dødtrette af vore utroværdige politikere og den måde, demokratiet fungerer på.

Eller er vi nu også det? Hvis vi ser bort fra de mest gennemtrængende stemmer i debatten og i stedet anlægger et bredere historisk perspektiv, tegner der sig et noget andet billede.

Lad os starte med at spole tiden tilbage til 1973. Jordskredsvalget har sendt chokbølger igennem det politiske landskab, og tilfredsheden med demokratiet er chokerende lav. Under halvdelen af alle danskerne – cirka 45 procent – er tilfredse med det danske demokrati. I de efterfølgende år stiger tilfredsheden dog kraftigt, og på trods af høj arbejdsløshed og inflationskrise erklærer syv ud af ti danskere sig mod slutningen af 1970'erne tilfredse med demokratiet. Tilfredsheden stagnerer en smule i 1980'erne under kartoffelkuren, men i de glade 1990'ere fortsætter opturen, og andelen af tilfredse danskere når helt op på 80 procent. Stigningen fortsætter mod nye højder efter årtusindskiftet, hvor mere end 90 procent af alle danskere erklærer sig tilfredse med det danske demokrati. Andelen dykker så en smule i årene efter den økonomiske krise i 2008, men i de seneste målinger er tallet igen nået over 90 procent.

Ja, De læste rigtigt: Ni ud af ti danskere erklærer sig i dag tilfredse med den måde, demokratiet fungerer på i Danmark. Dette tangerer ikke blot den højeste tilfredshed med demokratiet i de 45 år, vi har data for, det er tilmed verdensrekord. I intet andet demokrati i verden er borgerne lige så tilfredse med deres

styreform som her i Danmark. Vi er verdensmestre i demokratisk tilfredshed!

Men hvad så med tilliden til politikere? Måling efter måling i både aviser og på tv viser da, at vi i de senere år har oplevet en kraftig nedgang på dette punkt? Jo vel, dette er ganske rigtigt. Siden den økonomiske krise i 2008 er andelen af danskere, der har tillid til politikere, faldet. Ved seneste valg svarede kun halvdelen af danskerne, at de havde tillid til politikere her i landet.

Dette skal vi selvsagt tage alvorligt. Men faldet er meget naturligt, når man tager den økonomiske krise i betragtning, og det markerer blot en tilbagevenden til det niveau, tilliden lå på før den store stigning i 1990'erne og 00'erne. Sammenligner vi med resten af Europa, er det kun nordmændene og schweizerne, der har haft højere tillid til deres politikere de senere par år. Dette billede finder yderligere støtte i andre velrenommerede opinionsundersøgelser, som i øvrigt viser en betydeligt mindre tilbagegang i politikertilliden herhjemme siden krisen i 2008.

SPØRGSMÅLET er så, hvorfor vi får tudet ørene fulde med, at det står så slemt til med

vores demokrati? Svarene herpå kan være mange, men især tre årsager synes at være væsentlige. Den første er kriterierne for godt nyhedsstof. I et land, hvor den demokratiske kvalitet ligger i top, er det næsten altid en god historie at påvise en tilbagegang eller endda et nyt lavpunkt i tilfredsheden med demokratiet og politikere. Sådanne analyser – ofte baseret på halvårlige opinionsmålinger fortolket uden blik for den historiske tendens – fanger seere og sælger aviser, mens pointen i denne artikel er mindre sindsoprivende. Tallene ovenfor viser jo blot, at tingene går ganske udemærket – ikke ligefrem en kioskbasket.

Den anden årsag er at finde i sammenligningsgrundlaget. Langt de fleste målinger, der bliver refereret i nyheder og aviser, viser en tilbagegang inden for de seneste ti år. Seneste eksempel var i DR-programmet *Debatten* i sidste uge, hvor den faldende politikertillid blev diskuteret med udgangspunkt i tal, der viste et skarpt fald i tilliden fra 2007 til 2018.

Men som nævnt ovenfor er dette en helt naturlig korrektion, når man tager den økonomiske krise i betragtning, og det skal snarere ses som en tilbagevenden til et mere normalt – men i komparativt perspektiv

Den blå kurve viser, hvor stor en del af danskerne, der er »tilfredse« eller »meget tilfredse« med den måde, demokratiet fungerer på i Danmark. (Kilde: Eurobarometer)

Den grønne kurve viser, hvor mange der har »meget stor tillid« eller »stor tillid« til de danske politikere. (Kilde: Valgundersøgelsen)

meget højt – leje før 1990'erne og første halvdel af 00'erne: en periode, hvor demokratiet var på fremmarch overalt i verden, og økonomien buldrede derudaf. Dette betyder selvsagt ikke, at vi skal ignorere tilbagegangen. Tendensen kunne jo fortsætte. Men den historiske sammenligning bør mane til besindighed og måske også give anledning til, at vi spørger os selv, hvad det naturlige eller forventelige niveau af demokratisk tilfredshed og politikertillid egentlig er?

Det bringer os til den tredje årsag. Når man følger med i debatten, er det tydeligt, at de fleste har en forventning om, at tilliden til politikere skal være høj. Jo højere, desto bedre, jo lavere, desto værre. Men prøv at forestille Dem en situation, hvor vi alle blindt stoled på vore politikere. Ville det virkelig være bedre for vores demokrati? Man kunne i stedet mene, at en vis mængde mistillid er et sundhedstegn for et demokrati. Det er et tegn på kritiske borgere, der bider politikere i haserne og holder dem på dydens smalle sti. Ja, faktisk kunne man argumentere for, at situationen i dag, hvor tilfredsheden med demokratiet som helhed er høj, samtidig med at vi har en mere kritisk holdning til vore folkevalgte politikere, er den bedste kombination for et levende demokrati som det danske.

Faktum er, at vi lever i ét af verdens mest demokratiske lande, med en yderst vel-fungerende stat og med meget lav grad af korruption. I demokratiforskningen bliver Danmark da også fremhævet som et af verdens mest eksemplariske demokratier. Det bedste eksempel er måske Francis Fukuyamas tobindsværk om politisk orden, der med udgangspunkt i devisen »getting to Denmark« forsøger at finde svar på, hvordan resten af verden kan udvikle deres demokratier, så de bliver lige så velfungerende som det danske. Det går med andre ord rigtigt godt for demokratiet herhjemme.